

**ЗАКОНОВА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ НА ПОДПОМАГАНЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
ПРОИЗВОДИТЕЛИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
LEGAL REGULATIONS IN SUPPORT OF THE AGRICULTURAL
PRODUCERS IN BULGARIA**

**Елена Георгиева
Elena Georgieva**

E-mail: elena_g@au-plovdiv.bg

Abstract

Agriculture is one of the sectors in the national economy that are vital for the functioning of the state and for the development of the demographic factor. For that reason the legal regulation of the activity of the economic entities operating in it is essential for the economic, social and ecological development of the rural areas.

Key words: agriculture, tax legislation.

ВЪВЕДЕНИЕ

Държавната политика по отношение на земеделските производители се регламентира чрез система от закони и подзаконови актове. Законодателят създава условия за подпомагане на селското стопанство както в икономически, така и в социален аспект.

Целта е да се представи законовата регламентация на процесите, свързани с регистрацията и дейността на земеделските производители, подоходното облагане и социалното осигуряване. Те са обвързани в обща система, чието ядро са програмите за финансиране на земеделските производители и тяхното реално проявление чрез субсидиите.

МЕТОДОЛОГИЧНА ПОСТАНОВКА

Разработени са въпросите, свързани с използването на определен методологически подход при възприемане на разпоредбите на Закона за подпомагане на земеделските производители, данъчното законодателство по отношение на подоходното облагане, както и Кодекса за социално осигуряване.

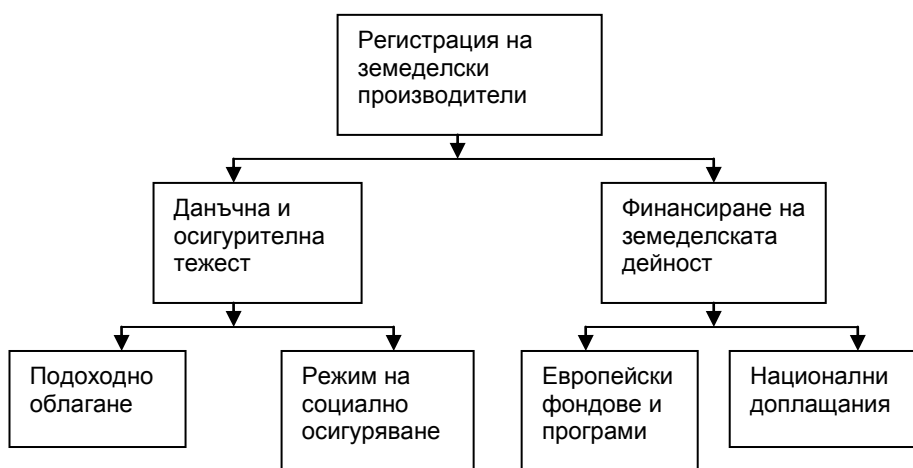
РЕЗУЛТАТИ

Законът за подпомагане на земеделските производители, в сила от май 1998 г., както и издадената във връзка с неговото прилагане Наредба №3 за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители,

поставят законовата рамка на дейността на стопанските субекти, заети в отрасъла. Целите, които се преследват с прилагането му (*ZPZP, chл. 2, DV br.8 от 25.01.2011 г.*), се обобщават в три групи:

1. Държавно подпомагане на икономиката.
2. Стимулиране развитието на социалната сфера.
3. Запазване на екологичното равновесие.

Държавата, в качеството ѝ на контролна система, осъществява въздействие върху отрасъла посредством данъчната политика и пряко финансово подпомагане чрез финансиране по отделни програми (фиг. 1).

Фиг. 1. Схема на подпомагане на земеделските производители в Република България

Включването на земеделските производители в системата на подоходното облагане (*ZDDFL, DV, br. 31 от 2011 г., v sila от 01.01.2011г.*) създаде известно напрежение в отрасъла. Фискалната политика на държавата играе значима роля за стабилизиране на бизнеса при неблагоприятни икономически условия, като влияе върху решенията за инвестиране, предлагане на труд и т.н. (*Blagoeva, 2010*). Подобряването на финансовата дисциплина на стопанските субекти, извършващи земеделска дейност, е предпоставка за навлизане на капитали с чуждестранен и с национален произход.

Законодателят е предвидил три режима на подоходно облагане в зависимост от юридическата форма, в която функционират земеделските производители:

1. За физически лица, които не са търговци по смисъла на Търговския закон, намаляват приходите от дейността си с 60% нормативно признати разходи (*ZDDFL, chл. 29*).

2. За еднолични търговци: формират облагаем доход по реда, определен от Закона за корпоративно подоходно облагане.

3. За търговци, по смисъла на Търговския закон, формират облагаем доход по реда, определен от Закона за корпоративно подоходно облагане.

Законодателят е предвидил избор на вариант на облагане на физическите лица, които не са търговци по смисъла на Търговския закон (*ZDDFL, chl. 29 a*). Чрез декларация, подадена до края на предходната година, в рамките на следващите пет финансови години, формират данъчната си основа на база нормативно признати разходи или по реда, определен от Закона за корпоративно подоходно облагане. Използването на тази разпоредба е икономически обосновано и изгодно, тъй като реално се признават за данъчни цели извършените разходи от земеделските производители (*Gerganov, 2011*). Следва да се подчертае, че физически лица, които са регистрирани по Закона за данък добавена стойност, задължително прилагат разпоредбите на Закона за корпоративно подоходно облагане.

Чрез високия процент нормативно признати разходи законодателят оказва преференция на земеделските производители и по същество намаля размера на дължимия данък общ доход. Нормативно признатият разход на доходи от упражняване на свободна професия или възнаграждения от извънтрудови провоотношения е в размер на 25% от размера на облагаемия доход (*ZDDFL, chl. 29 al. 3*). Намаляването на тежестта на подоходното облагане рефлектира върху положителното изменение на икономическия растеж, доходите, спестяванията и заетостта (*Blagoeva, 2011*).

За земеделските производители, формиращи облагаемия доход по реда, определен от Закона за корпоративно подоходно облагане, е предвидено данъчно облекчение, представляващо държавна помощ (*ZKPO, chl. 189 b*). Съгласно с нормата 60% от дължимия данък се преотстъпва с цел покупка на нови сгради или нова земеделска техника, необходими за извършване на земеделска дейност. Тя е базирана на изискванията на Насоките за държавна помощ в селското и горското стопанство за периода 2007-2013 г., която препраща към Регламент (ЕС) 1857/2006 от 15.12.2006 г. за прилагането на чл. 87, 88 от Договора за Европейската общност.

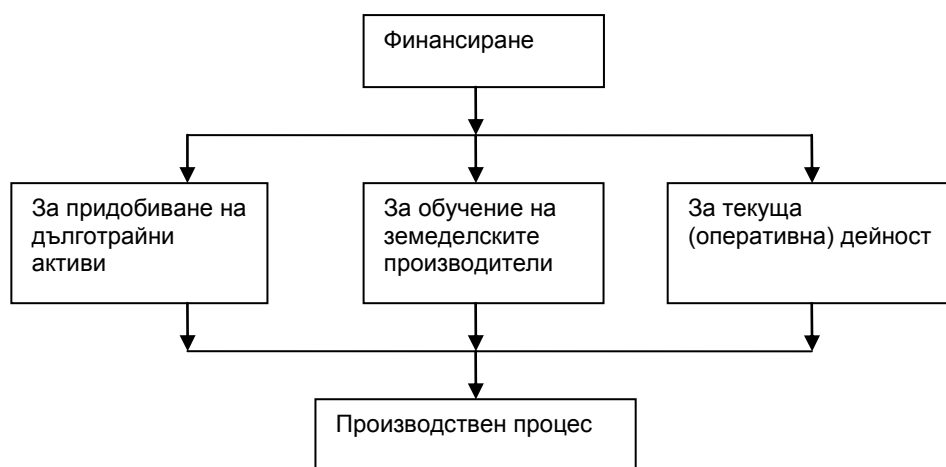
Ограничителните условия за прилагане на разпоредбата са насочени към закупуване на активи с производствено предназначение на пазарни цени, като се изключи възможността да се използва друга форма на подпомагане в процеса на придобиване.

Системата на социално осигуряване предоставя възможност на държавата да влияе върху доходите на земеделските производители. Кодексът за социално осигуряване приравнява режима на социално осигуряване на регистрираните земеделски производители към самоосигуряващите се лица (*KSO, chl. 6 al. 7*). Съгласно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2012 г. минималният размер на осигурителния праг за тази дейност е 240 лв. (чл.8, ал.1 т.3). Тази разпоредба е преференция, тъй като осигурителният праг на самоосигуряващите се лица е 420 лв. (чл. 8, ал. 2). Резултатът от прилагането на нисък осигурителен праг е минимален размер на осигурителните вноски, които се дължат от осигурените лица.

Законодателят не предвижда определяне на окончателния размер на осигурителните вноски на регистрираните земеделски производители (*KSO, чл. 6 ал. 9*), чрез което се намаля осигурителната тежест. В съответствие с изискванията на Закона за подпомагане на земеделските производители (чл. 4 ал. 5) се регламентира възможност осигуровките да се изплащат от създаден за целта фонд по разпореждане на Министерския съвет.

Намаляването на данъчната тежест, съчетано с нисък размер на социалните осигуровки, е предпоставка за увеличаване на доходите на земеделските производители.

Финансирането на земеделската дейност от държавата се осъществява в съответствие с изискванията на Закона за подпомагане на земеделските производители. Регламентира се създаването и функционирането на държавен фонд „Земеделие“ и разплащателна агенция. Източниците са два: Европейските земеделски фондове (Европейският земеделски фонд за гарантиране и Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони) и националният бюджет.

Фиг. 2. Схема на финансиране на земеделска дейност

Финансирането е насочено към три типа дейности (фиг. 2):

1. Инвестиции за придобиване на дълготрайни активи с производствено предназначение: земи, трайни насаждения, сгради, специализирана селскостопанска техника.

2. Обучение на земеделски производители.

3. Подпомагане на оперативната дейност на земеделските стопанства: покупка на семена, торове, покриване на текущи разходи.

Програмите за финансиране на селското стопанство като отрасъл на националната икономика са:

1. Програма за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г. Чрез нея се дефинират на програмно ниво целите, заложен в Националния стратегически план за развитие на селските райони. Конкретното прилагане се осъществява чрез конкретни мерки.

2. Схема за единно плащане на площ и Национални доплащания. Плащането се определя на хектар обработваема площ и има за цел подпомагане на оперативната дейност на земеделските стопанства.

3. Програма САПАРД. Тя е насочена към повишаване ръста на инвестициите в отрасъла, подобряване на преработката и маркетинга на земеделски продукти и разработване на алтернативни източници на доходи.

Субсидиите са реалното проявление на програмите за финансиране на земеделието. Те са обект на разпоредбите на подоходното облагане и Кодекса за социално осигуряване. Законодателят не е предвидил специален режим на субсидии при определяне данъчната основа за облагане на доходите както на физическите, така и на юридическите лица. Следователно те се признават за приход през периода на получаването им (*SS 20, t.3.4*).

В съответствие с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване (чл. 6 ал. 2) размерът на осигурителния доход се определя от доходите от трудова дейност. Следователно субсидиите, независимо от източника на придобиване, не се включват в неговия размер.

Прилаганата схема на финансиране на селското стопанство като отрасъл осигурява достъп на капитали до земеделските производители и повишава нивото им на образование. Създават се условия за развитие на селските райони както в икономически, така и в демографски аспект. Повишаването на заетостта на работната сила чрез създаване на нови работни места е предпоставка за подобряване на социалния климат в селските райони.

ИЗВОДИ

1. Преференциите, които държавата оказва на земеделските производители, имат за цел усъвършенстване на икономическото развитие на селските райони и подпомагане на населението в тях, запазване на екологичното равновесие и генофонда, характерен за тях.
2. Държавата подпомага отрасъла и стопанските субекти, функциониращи в него, пряко, чрез системата за финансиране, и непряко, чрез данъчната и осигурителната политика.
3. Единната държавна политика е насочена към развитие на селските райони и хранително-вкусовата промишленост, като на тази база трябва да се постигне ръст на икономическия растеж и стабилизация на демографския фактор.

LITERATURA

- Blagoeva, N., 2010. Danachnata politika v otgovor na finansovata kriza. – Danachna praktika, br. 8, S., 21-27.*
- Blagoeva, N., 2011. Fiskalni i sotsialni aspekti na lichnia podohoden danak v Republika Bulgaria. Dis., SA D.A.Tsenov, Svishtov.*

Gerganov, G., 2011. Danachni izmerenia na godishnoto priklyuchvane pri zemedelskite proizvoditeli za 2011 g.// Narodnostopanski arhiv, godina LXIV, kniga 4, s. 45.

Zakon za zashtita na zemedelskite proizvoditeli. DV, br. 8 ot 25.01.2011 g.

Zakon za danak varhu dohodite na fizicheski litsa. DV, br. 95 ot 2009 g., v sila ot 01.01.2010 g.

Zakon za korporativno podohodno oblagane. DV, br. 95 ot 2009 g., v sila ot 01.01.2010 g.

Kodeks za sotsialno osiguryavane. DV, br. 99 ot 2009 g.

Zakon za byudzheta na darzhavnoto obshtestveno osiguryavane za 2012 g. DV, br. 100 ot 20.12.2011 g.

SS 20 Otchitane na pravitelstvenite darenia i opovestyavane na pravitelstvenata pomoshht. Natsionalni schetovodni standarti za finansovite otcheti na malkite i sredni predpriyatia, DV, br. 86 ot 2007 g.

Рецензент – доц. д-р Павел Паскалев